

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder: Tom de Kleer		Opgesteld door: Govard Slooters , ROG	
Besluitvormende vergadering: 24-09-2026	Registratienummer collegebesluit: 699488		Raadsnummer 2026-062
Titel / onderwerp: Autorisatie budget 'eerder aanvragen' transportcapaciteit netcongestie			
Samenvatting: Vanaf 1 oktober 2026 kan de gemeente binnen de landelijke werkwijze ‘eerder aanvragen’ prioriteringsverzoeken en transportverzoeken indienen voor woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten in congestiegebieden. Aan deze verzoeken kunnen financiële verplichtingen jegens de netbeheerder zijn verbonden. Omdat deze verplichtingen alleen mogen worden aangegaan als vooraf financiële dekking bestaat, wordt de raad voorgesteld hiervoor een gemaximeerd budget van € 500.000 beschikbaar te stellen. Hiermee kan het college binnen de landelijke deadlines handelen, terwijl per project afzonderlijk wordt beoordeeld of aan de voorwaarden van de beleidsregels is voldaan			
Voorgesteld besluit: De raad wordt voorgesteld het volgende te besluiten: 1. Een budget van € 500.000 beschikbaar te stellen als gemaximeerd werkbudget voor eventuele aanbatalingen en overige financiële verplichtingen jegens de netbeheerder in het kader van de landelijke werkwijze 'eerder aanvragen' transportcapaciteit netcongestie, uitsluitend voor projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen en met inachtneming van artikel 12 van de Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouw- en maatschappelijke voorzieningenprojecten gemeente Nieuwkoop 2026. 2. De financiële gevolgen te verwerken in begrotingswijziging 2026-6 en de daadwerkelijk ten laste van de gemeente blijvende lasten, tot maximaal € 500.000, te dekken door een onttrekking aan de algemene reserve.			
burgemeester en wethouders van Nieuwkoop			

TOELICHTING

Inleiding / aanleiding

Het elektriciteitsnet in (delen van) Nederland, waaronder gebieden binnen de gemeente Nieuwkoop, is congestiegebied. Netbeheerder Liander N.V. en Stedin hebben op meerdere onderstations onvoldoende transportcapaciteit om alle aanvragen voor nieuwe of zwaardere aansluitingen te honoreren. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft op 2 december 2025 het Codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken vastgesteld (Staatscourant 2025, nr. 42323), verwerkt in de Systeemcode elektriciteit 2026, waardoor netbeheerders in congestiegebieden moeten werken met landelijke voorrangsregels in plaats van het beginsel 'wie het eerst komt, het eerst maalt'.

Vanaf 1 juli 2026 ontstaat één gezamenlijke wachtrij voor klein- en grootverbruik; vanaf 1 oktober 2026 start de landelijke werkwijze 'eerder aanvragen', waarbij gemeenten tot tien jaar vooruit transportcapaciteit en prioriteit kunnen aanvragen, via een eenmalige gecoördineerde indiening in tijdsblokken tussen 1 en 23 oktober 2026; vanaf 1 januari 2027 komt resterende capaciteit ook beschikbaar voor niet-geprioriteerde partijen.

Het college heeft, op grond van zijn bevoegdheid tot privaatrechtelijke rechtshandelingen (artikel 160, eerste lid, aanhef en onder e, Gemeentewet) en de bevoegdheid tot het vaststellen van beleidsregels (artikel 4:81 Awb) de Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouw- en maatschappelijke voorzieningenprojecten gemeente Nieuwkoop 2026 vastgesteld (bijlage bij dit raadsvoorstel). Deze beleidsregels bepalen op objectieve, transparante en niet-discriminatoire wijze welke projecten de gemeente bij de netbeheerder indient en in welke volgorde, met het oog op het gelijkheids-, zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel en de Didam-jurisprudentie (HR 26 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1778; HR 15 november 2024, ECLI:NL:HR:2024:1661).

Artikel 12 van de beleidsregels bepaalt expliciet dat de gemeente uitsluitend prioriteringsverzoeken en transportverzoeken indient waarvoor financiële dekking bestaat, en dat voorfinanciering voor projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen uitsluitend mogelijk is binnen een door de raad beschikbaar gesteld budget. Zonder vooraf geregelde financiële dekking kan het college geen prioriteringsverzoek of transportverzoek indienen waaraan financiële verplichtingen zijn verbonden.

Voor projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen, is een door de raad beschikbaar gesteld en gemaximeerd budget nodig.

Voorfinanciering vindt niet plaats voor projecten van een projectontwikkelaar die de in artikel 12, tweede lid, bedoelde materiële zekerheid kan bieden.

Beoogd (maatschappelijk) effect

Met het beschikbaar stellen van dit budget wordt het college in staat gesteld tijdig, dat wil zeggen binnen het landelijke tijdsblokkenschema (1–23 oktober 2026), prioriteringsverzoeken en transportverzoeken in te dienen bij Liander voor woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten binnen de gemeente Nieuwkoop. Dit vergroot de kans dat deze projecten tijdig over voldoende transportcapaciteit kunnen beschikken en niet vertragen of onuitvoerbaar worden door netcongestie, in lijn met de gemeentelijke zorgplicht voor voldoende woongelegenheden en onderwijshuisvesting.

Kader / eerdere besluiten / voorgeschiedenis

- Codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken, ACM, 2 december 2025 (Staatscourant 2025, nr. 42323), verwerkt in de Systeemcode elektriciteit 2026.
- Landelijke werkwijze 'eerder aanvragen', tot stand gekomen in afstemming tussen VNG, ministeries van BZK en EZK, ACM en Netbeheer Nederland.

- Collegebesluit vaststelling “Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouw- en maatschappelijke voorzieningenprojecten gemeente Nieuwkoop 2026” (vastgesteld op 25 augustus 2026).
- Artikelen 189 en 192 Gemeentewet (budgetrecht van de raad en begrotingswijziging) en de Financiële verordening gemeente Nieuwkoop 2025.

Participatie / betrokken partijen / personen

Formele inspraak op de beleidsregels heeft niet plaatsgevonden, gelet op het spoedeisende belang in samenhang met het landelijke tijdsblokkenschema dat op 1 oktober 2026 aanvangt.

Duurzaamheidsaspecten

Niet van toepassing op dit budgetbesluit. De onderliggende beleidsregels stimuleren wel netbewust ontwerpen en technische maatregelen die piekbelasting verminderen (bijvoorbeeld collectieve opslag, gestuurd laden) als rangordecriterium

Gezondheid

Niet van toepassing.

Varianten met argumenten voor en tegen

Variant A. Budget € 500.000 beschikbaar stellen (voorgesteld)

Voor : College kan direct handelen binnen het tijdsblokkenschema; risico op mislopen van prioriteringsposities wordt beperkt

Tegen: Werkbudget zonder gedetailleerde onderbouwing, omdat regels, kosten en aantal projecten nog niet bekend zijn |

Variant B: Geen budget beschikbaar stellen

Voor : Geen financieel risico voor de gemeente op voorhand

Tegen: het college kan zonder gemeentelijk budget geen prioriteringsverzoeken en transportverzoeken indienen voor projecten waarvoor geen definitief aangewezen projectontwikkelaar de vereiste materiële zekerheid biedt — dit betreft juist de gemeentelijke woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten. Deze projecten lopen risico op verlies van hun prioriteringspositie en op vertraging. Verzoeken waarvoor een ontwikkelaar overeenkomstig artikel 12, eerste lid, onder a, materiële zekerheid stelt, kunnen wel worden ingediend.

Variant C Budget uitstellen tot meer duidelijkheid over aanbetalingssystematiek

Voor : Beter onderbouwd besluit mogelijk

Tegen Landelijke deadline van 1 oktober 2026 (tijdsblokkenschema) wordt gemist; posities in de wachtrij kunnen dan niet meer via deze gecoördineerde ronde worden verkregen

Variant A wordt voorgesteld omdat het college zonder gemeentelijk budget niet kan handelen voor projecten waarvoor geen definitief aangewezen projectontwikkelaar de vereiste materiële zekerheid biedt, terwijl de landelijke deadlines dwingend kunnen zijn en niet kunnen worden uitgesteld.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld het volgende te besluiten:

1. Een budget van € 500.000 beschikbaar te stellen als gemaximeerd werkbudget voor eventuele aanbatalingen en overige financiële verplichtingen jegens de netbeheerder in het kader van de landelijke werkwijze 'eerder aanvragen' transportcapaciteit netcongestie, uitsluitend voor projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen en met inachtneming van artikel 12 van de Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouw- en maatschappelijke voorzieningenprojecten gemeente Nieuwkoop 2026.

Toelichting:

Dit budget is noodzakelijk om het college in staat te stellen prioriteringsverzoeken en transportverzoeken in te dienen voor projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen en de gemeente daarom zelf als contractpartij jegens de netbeheerder optreedt. Voor projecten met een definitief aangewezen projectontwikkelaar wordt eerst beoordeeld of die ontwikkelaar overeenkomstig artikel 12 van de beleidsregels de vereiste materiële zekerheid kan bieden. Voor dergelijke projecten vindt geen gemeentelijke voorfinanciering plaats.

Omdat de landelijke aanbestedingssystematiek, de contractvorm met Liander en het definitieve aantal en de omvang van de Nieuwkoopse projecten nog niet zijn uitgekristalliseerd, is een gedetailleerde onderbouwing op dit moment niet mogelijk; het bedrag van € 500.000 is bepaald als voorzichtig, gemaximeerd werkbudget om het college handelingsbekwaam te maken binnen het landelijke tijdsblokkenschema van 1–23 oktober 2026.

De volgordelijst wordt op grond van artikel 9, eerste en vierde lid, op 10 september 2026 voorlopig en uiterlijk 25 september 2026 definitief bekendgemaakt. Omdat de raad pas op 24 september 2026 over het budget besluit, wordt de volgordelijst op grond van artikel 9, vijfde lid, uitdrukkelijk bekendgemaakt onder het voorbehoud dat de raad de daarvoor benodigde middelen beschikbaar stelt. Plaatsing op de volgordelijst schept daardoor op zichzelf geen financiële verplichting en loopt niet vooruit op het budgetrecht van de raad. Besluit de raad het budget niet te verlenen, dan worden de betrokken projecten niet bij de netbeheerder ingediend en kan het college de positie op grond van artikel 11, eerste lid, onder e, wijzigen of intrekken.

2. De financiële gevolgen te verwerken in de begrotingswijziging 2026-6 en de daadwerkelijk ten laste van de gemeente blijvende lasten, tot maximaal € 500.000, te dekken door een onttrekking aan de algemene reserve.

Kanttekeningen / risico's en beheersmaatregelen

- Onduidelijke hoogte aanbesteding/kosten
De definitieve hoogte, voorwaarden en verdeling van de aanbesteding aan de netbeheerder, en de contractvorm tussen gemeente en netbeheerder, zijn landelijk nog niet vastgesteld. De VNG heeft voorgesteld om de aanbesteding pas te laten plaatsvinden zodra een ontwikkelaar definitief is aangewezen. Naar aanleiding van het bestuurlijk overleg tussen de ministeries van EZK en BZK, Netbeheer Nederland, ACM, IPO en de VNG (VNG-bericht 'Alternatief voor aanbesteding bij eerder aanvragen', juli 2026) wordt een alternatief uitgewerkt. De juridische vorm, omvang en uitvoering daarvan zijn nog niet vastgesteld. Dit kan het financiële risico voor de gemeente op termijn beperken, maar is nog niet definitief bevestigd en dient bij VNG en netbeheerder te worden gevolgd.
Beheersmaatregel: Budget als gemaximeerd werkbudget; college legt verantwoording af en informeert de raad periodiek, en volgt de uitkomst van de VNG/Commissie BBV-uitwerking actief.
- Risico op overschrijding
Aantal projecten en daarmee totale kosten zijn nog niet bekend
Beheersmaatregel: het college dient uitsluitend verzoeken in waarvoor per project financiële dekking bestaat overeenkomstig artikel 12 van de beleidsregels. Bij projecten met een definitief aangewezen projectontwikkelaar wordt de dekking geborgd door financiële afspraken en materiële zekerheid van die ontwikkelaar. Voor projecten zonder definitief aangewezen projectontwikkelaar vindt voorfinanciering uitsluitend plaats binnen het beschikbare en gemaximeerde budget. Ontbreekt de dekking, dan wordt het project niet ingediend en schuiven de overige projecten binnen hetzelfde tijdsblok op (artikel 12, vierde lid).

- Juridisch risico (Didam/gelijkheidsbeginsel)
Ongelijke behandeling van gemeentelijke versus private projecten kan leiden tot aansprakelijkheid.
Beheersmaatregel : Functiescheiding en onafhankelijke ambtelijke beoordelingscommissie conform de beleidsregels
- Geen zekerheid op terugbetaling bij voorfinanciering
Bij voorschieten van kosten voor projecten zonder aangewezen ontwikkelaar bestaat risico op niet-tijdige terugbetaling, rente-, wijzigings-, annulerings- en restkosten
Beheersmaatregel: Contractuele vastlegging van terugbetaling of overdracht van de positie zodra een ontwikkelaar is aangewezen (artikel 12, vijfde lid, beleidsregels)
- Aanvragen in onderlinge concurrentie
In het regionale overleg van 13 juli 2026 is vastgesteld dat een gezamenlijke regionale aanvraag niet werkbaar is; de eerder verkende provinciale regeling 'gecoördineerd aanvragen' is in IPO-verband niet doorgegaan en de provincie ziet daarvan af. Aanvragen vinden daardoor plaats op gemeenteniveau en feitelijk in onderlinge concurrentie: binnen een tijdsblok geldt de volgorde van binnenkomst op het niveau van het onderstation. Nieuwkoop deelt onderstations met onder meer Kaag en Braassem en De Ronde Venen.
Beheersmaatregel: het college stemt de indiening op grond van artikel 13, vierde lid, van de beleidsregels af met de andere gemeenten binnen het congestiegebied en op het gedeelde onderstation en legt de uitkomst van die afstemming, dan wel het uitblijven daarvan, schriftelijk vast. Bij gemeentegrensoverschrijdende projecten vindt tevens afstemming plaats op grond van artikel 2, achtste lid. De inzet is vóór de bekendmaking van de voorlopige volgordelijst op 10 september 2026 tot een geborgde samenwerkingsafpraak te komen.
- Capaciteit/uitvoering
De coördinatie van het proces en het in kaart brengen van projecten en de vereiste bewijslast vragen veel interne capaciteit.
Beheersmaatregel: Er is een werkgroep "Netcongestie -eerder aanvragen transportcapaciteit" gevormd.
- Nog niet vastgesteld (landelijk) beleid:
De definitieve contractvorm tussen gemeente en netbeheerder en de wijze van doorbelasting van voorfinanciering aan ontwikkelaars zijn nog onduidelijk.
Beheersmaatregel : Dit dient te worden geverifieerd bij de VNG en de netbeheerder voordat definitieve verplichtingen worden aangegaan.

Financiële en Juridische gevolgen

Financieel:

Voorgesteld wordt een budget van € 500.000 beschikbaar te stellen als werkbudget (geen investeringsbudget) voor eventuele aanbestedingen en overige kosten jegens de netbeheerder. Dekking vindt plaats door een onttrekking aan de algemene reserve, te verwerken in de begrotingswijziging 2026-6. Een gedetailleerde onderbouwing per project is op dit moment niet mogelijk, omdat de definitieve aanbestedingssystematiek, de contractvorm met de netbeheerder en het aantal en de omvang van de Nieuwkoopse projecten landelijk en lokaal nog niet volledig zijn uitgewerkt. Partijen hebben zich eraan gecommitteerd dat de uiteindelijke aanbestedingskosten niet voor rekening van gemeenten komen. De precieze uitwerking van dat alternatief is echter nog niet bekend en zal naar verwachting niet vóór 1 oktober 2026 zijn afgerond. Het budget dient daarom als achtervang voor projecten waarvoor op het moment van indiening nog geen projectontwikkelaar definitief is aangewezen. Zonder beschikbaar budget kan het college voor die projecten binnen het tijdsblokkenschema geen verzoek met financiële verplichtingen indienen. Blijkt de landelijke regeling

toereikend, dan wordt het budget niet of slechts gedeeltelijk benut en valt het restant vrij

Juridisch:

Het indienen van prioriteringsverzoeken en transportverzoeken is een privaatrechtelijke bevoegdheid van het college op grond van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder e, Gemeentewet. Voor zover aan die verzoeken financiële verplichtingen jegens de netbeheerder zijn verbonden, is voorafgaande budgettaire dekking vereist. De beleidsregels borgen daarom dat uitsluitend wordt ingediend indien per project financiële dekking bestaat via materiële zekerheid van een ontwikkelaar of via door de raad beschikbaar gestelde middelen.

Op dit moment zijn de landelijke uitvoeringsafspraken nog niet op alle onderdelen definitief. Nog te verifiëren zijn onder meer de contractvorm tussen gemeente en netbeheerder, de juridische vorm en omvang van eventuele compensatie van aanbetalingskosten, de detailinrichting van het aanvraagproces via mijn aansluiting.nl en de precieze regionale afstemming binnen gedeelde onderstations. Het voorgestelde budget biedt daarom een financieel kader, maar laat onverlet dat het college vóór feitelijke indiening per project toetst of aan alle geldende voorwaarden is voldaan.

De uitvoering van de beleidsregels, waaronder de vaststelling per project of aan de dekkingseis van artikel 12, eerste lid, is voldaan en de feitelijke indiening bij de netbeheerder, is op grond van artikel 15, eerste lid, onder g, gemandateerd aan de gemeentesecretaris/algemeen directeur. Het toepassen van de hardheidsclausule, het wijzigen of intrekken van een volgordepositie en het wijzigen of intrekken van de beleidsregels blijven aan het college voorbehouden. Het college informeert de raad over de aanwending van het budget.

Bijlagen

1. Beleidsregels aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouw- en maatschappelijke voorzieningenprojecten gemeente Nieuwkoop 2026.
2. Notitie Netcongestie en de landelijke werkwijze 'eerder aanvragen' transportcapaciteit, Werkgroep Netcongestie, 5 augustus 2026.

Advies meningsvormende raad

<<in te vullen door de griffier>>